

Išvykstančių studijuoti į užsienį finansavimo modelio parengimas

Užsienio šalių praktikų analizė

Paulius Simanavičius ir Tadas Šakūnas

Turinys

[Studijos užsienyje](#)

[Studijų užsienyje kainos ir kokybės faktoriai](#)

[Studijų kaina](#)

[Studijų kokybė](#)

[Aukštojo mokslo finansavimas](#)

[Egzistuojančios studentų siuntimo į užsienį ir grąžinimo praktikos](#)

[Kriterijai, norintiems gauti stipendijas](#)

[Šalių Atvejo analizė](#)

[Estija](#)

[Danija](#)

[Juodkalnija](#)

[Kipras](#)

[Liuksemburgas](#)

[Norvegija](#)

[Slovėnija](#)

[Suomija](#)

[Švedija](#)

[Sunkumai, siekiant susigrąžinti studentus](#)

[Apibendrinimas](#)

Trumpiniai

ARWU - Pasaulio universitetų akademinis reitingas (Academic rankings of world universities)

EBPO - arptautinė ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (OECD *angl.*)

ES – Europos Sąjunga

ELPA - Europos laisvosios prekybos asociacija

MOSTA - Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras

NVO - Nevyriausybinės organizacijos

SKVC - Studijų Kokybės Vertinimo Centras

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

THE - Times aukštojo mokslo reitingai (Times higher education ratings)

QS World University Rankings - Quacquarelli Symonds (QS) pasaulio universitetų reitingai

Studijos užsienyje

Nėra talentų ugdymo aukštajame moksle programos. Mokslininkai (Becker, G. S., Childress, L. K., Kim, J., McMahon, Luijten-Lub) konceptualizuoja studijavimą užsienyje ir laipsnio įgijimą kaip žmogiškojo kapitalo importą. Studijų užsienyje finansavimas yra vienas iš būdų kaip šalys paruošia savo mokslininkus, aukštos kvalifikacijos specialistus ar profesijų atstovus, kurių paruošimui nėra techninės ar mokslinės bazės. Be vyriausybės įsikišimo studijuojančių skaičius yra žemesnis nei visuomenei reikalingas (McMahon, 2009). Studentų siuntimo studijuoti į užsienį programos yra tęstinės, todėl ir rezultatai bei nauda valstybei iš grįžusių gali būti pamatuota, tik po kelerių ar net keliasdešimt metų). Tai daro daugelis valstybių dėl skirtingų priežasčių:

- ❖ siekiant padidinti aukštojo mokslo tarptautiškumą
- ❖ siekiant prisijungti prie tarptautinių tyrimų centrų ir mokslinių projektų
- ❖ siunčiant specialistus, kurių šalies aukštosios mokyklos neruošia
- ❖ siunčiant specialistus, kurių paruošimo lygis šalies aukštosios mokyklose yra prastas
- ❖ siekiant pasinaudoti užsienio universitetų mokslinėmis bazėmis ir laboratorijomis savo tyrimams
- ❖ siekiant išugdyti srities specialistus, kurie galėtų dėstyti gimtosios šalies universitetuose
- ❖ siekiant daugiau bendradarbiavimo galimybių su užsienio mokslininkais ir investuotojais



Nauda visuomenei:

- Labiau išsilavinusi jaunoji karta
- Multikultūriškas, tarptautiškas, naujas požiūris į vietines problemas
- Platesnis tarptautinių kontaktų tinklas verslui, NVO ir akademijai

Nauda akademijai:

- Parvežamos naujos žinios, disciplinos
- Patirtis dirbant su naujausia įranga, metodais
- Bendros publikacijos, tyrimai ir tyrėjų tinklai



Grįžimo tikimybė stipriai koreliuoja su išsilavinimo lygiu. Imigrantai su aukštesniu išsilavinimu bus labiau linkę grįžti nei su viduriniu (OECD, 2008a). Grįždami absolventai nusprendžia parsiveža įgūdžius, išsilavinimą, patirtį ir naujas idėjas. Dauguma grįžusių aukštos kvalifikacijos imigrantų yra ekonomiškai aktyvūs savo gimtosiose šalyse ir linkę į su verslumu siejamas veiklas, taip pat padeda sukurti darbo vietas (Dustmann and Kirchkamp, 2001).

Tarptautinės stipendijų programos tematiškai skiriasi priklausomai nuo studentų pasirenkamų disciplinų iki programos apribojamų studijų sričių. Remiantis tarptautine studija [Promoting Human Capital Development: A Typology of International Scholarship Programs in Higher Education](#) egzistuoja bent 183 tarptautinės stipendijos 196 šalyse. Iš 196 šalių 52% turi bent vieną iš stipendijų.

1 lentelė. Teikiamų stipendijų apžvalga

Studijų lygis	I, II, III pakopos	Šalių dalis
Programos intensyvumas	laipsnį suteikiančios	78 procentai
Prioritetinės sritys	Nustatytos	45 procentai
Išlaidų padengimas	Visos išlaidos	38 procentai
Gražinimas	Būtinai	59 procentai

Europoje yra vykdomi 48 procentai programų skirtų studentų siuntimui studijuoti užsienyje. Programos skirtos pažangių žinių kūrimui **išsivysčiusiose šalyse** beveik visas stipendijas (94%) teikia studijoms suteikiančioms laipsnį. Iš laipsnį suteikiančių studijų taip pat 94 procentai šios paramos atitenka antros ir trečios studijų pakopų studentams.

Mūsų analizės tikslas atsakyti:

- Kokios stipendijų suteikimo praktikos egzistuoja užsienio šalyse
- Ar remiantis kainos ir kokybės santykiu Lietuvai tikrai yra naudinga siųsti studentus mokytis į užsienį už valstybės lėšas

2. Studijų užsienyje kainos ir kokybės faktoriai

Nepaisant to, kad stipendijų skyrimas studentams suteikiant galimybę studijuoti užsienyje, tai taip pat kuria milžinišką naudą tiek jiems patiems, tiek valstybei, tiek visuomenei.

2.1. Studijų kaina

Remiantis analizės ([MOSTA 2017](#)) duomenimis Lietuva švietimui skyrė 1.7% BVP dalies. Ir nors tai yra daugiau nei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) vidurkis, kapitalo išlaidos (kapitalo išlaidos suprantamos kaip išlaidos turtui, kurio trukmė ilgesnė nei vieneri metai, įskaitant statybą, renovaciją ar pastatų kapitalinį remontą ir naują ar atnaujintą įrangą) (MOSTA 2017) yra vienos didžiausių (22 procentai). Tuo tarpu skiriamos lėšos studentui yra vienos mažiausių. Taigi nors ir finansavimas didėja, tačiau pinigai skiriami studijoms vis tiek išlieka vieni mažiausiai tarp Europos šalių.

Žemiau pateiktoje lentelėje (lentelė 1) yra palyginamos studijų kainos ES šalių piliečiams studijuojant ES šalių aukštosiose mokyklose. Magistro studijų kaina užsienyje. Duomenys surinkti iš [study in Europe](#) ir [Eurydice](#). Yra lyginamos 28 ES ir 4 ELPA šalys pagal jų vidutines magistro programų kainas. 17 šalių magistro programos kaina yra nulinė arba siekia 1000 eurų. 9 šalyse studijos kainuoja iki 2000 eurų. Likusiose 6 šalyse studijos kainuoja 2000 eurų ir daugiau, tarp šių šalių yra ir Lietuva. Tuo tarpu studijų kaina piliečiams iš trečiųjų šalių yra nepalyginamai didesnė.

2 lentelė. Magistro studijų kainos ES šalyse

DK	FI	SE	NO	AT	CZ	SI	PL	EE	DE	FR	LU	MT	BG	IS	HR	BE (WAL)	BE (VLG)
ES	ES	ES	ELPA	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ELPA	ES	ES	ES
0	0	0	0	0	19	29	35	50	75	256	400	400	537	569	747	836	890
PT	IT	CH	LI	SK	RO	NL	ES	LV	LT	HU	GR	UK (SCT)	UK (ENG)	UK (WLS)	UK (NIR)	IE	CY
ES	ES	ELPA	ELPA	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES	ES
1036	1268	1558	1552	1800	1849	1984	1991	2000	2242	2589	3625	5839	5839	5839	5839	6000	7175

17 šalių
Iki 1000 eurų

9 šalys iki
2000 eurų

6 šalys
virš
2000
eurų

3 lentelė. Magistro studijų kainų ES ir ne ES šalių piliečiams palyginimas

Šalis	Šalis	ES šalių piliečiams	Ne ES šalių piliečiams
Austrija	ES	0	727
Čekija	ES	19	1000
Lenkija	ES	35	nuo 2000
Belgija (prancūzų bendruomenė)	ES	836	4000
Belgija (flamandų bendruomenė)	ES	890	4000
Latvija	ES	2000	2500 -13000
Graikija	ES	3625	3625 - 12000
Suomija	ES	0	4000 -12000
Švedija	ES	0	9700
Danija	ES	0	10 000

2.2. Studijų kokybė

Viena iš priežasčių skatinanti studentus išvykti studijuoti svetur yra tarptautinis universiteto patrauklumas ir pripažinimas. Tarptautiniai universitetų reitingai yra “naudojami ir išnaudojami” ([Rauhvargers 2013](#)) kaip priemonė universitetų palyginimui. Į juos atsižvelgia ne tik studentai ar akademija, bet ir valstybės mokslo politikos formuotojai. Pasauliniai universitetų reitingai didžiausią dėmesį skiria tyrimams įvertinti, tačiau labai sunku objektyviai palyginti menų, humanitarinių ir socialinių mokslų. Didžiausias reitingų trūkumas yra tai, kad jie vertina dėstytojų kokybę. Kita vertus didėjant tarptautinių reitingų skaičiui ir specifikuojantis ties vis daugiau rodiklių bei sričių tobulėja ir patys reitingai. Lentelėje žemiau pateikiami paskutiniai (2017-2018) geriausiai žinomų universitetų vertinimo reitingai ir geriausių Lietuvos universitetų vieta juose. Pirmasis skaičius indikuoja aukščiausiai vertinamo universiteto vietą, antrasis universitetų skaičių top 200 geriausiai vertinamuose universitetuose.



4. lentelė. ES šalių universitetų vieta ir skaičius top 200 geriausiai žinomų universitetų reitinguose

Šalis	Universitetas	UK	DE	IT	FR	NL	SE	ES	BE	FI	IE	CH	DK	AT	LU	NO	LT
THE	Geriausio vieta (skaičius top 200)	1 (31)	34 (20)	155 (2)	72 (6)	59 (13)	38 (6)	140 (2)	47 (4)	109 (2)	117 (1)	10 (7)	3 (109)	165 (1)	179 (1)	146 (1)	601– 800
ARWU	Geriausio vieta (skaičius top 200)	3 (20)	42 (15)	151- 200 (2)	40 (9)	47 (9)	44 (5)	-	69 (4)	57 (1)	151- 200 (1)	19 (8)	30 (3)	151- 200 (2)	-	62 (2)	-
QS	Geriausio vieta (skaičius top 200)	5 (28)	64 (11)	170 (4)	43 (5)	54 (10)	78 (5)	154 (3)	71 (4)	102 (2)	88 (2)	10 (7)	73 (3)	154 (2)	-	164 (1)	410-4 10



Tiek Švietimo ir mokslo ministerijos tiek Studijų kokybės vertinimo centro atstovai teigė, kad kaip vienas tinkamiausių universiteto kokybę atspindinčių reitingų gali būti naudojamas U - Multirank. Jis yra finansuojamas Europos komisija pagal ERASMUS+ programą. Šis įrankis apima mažiau universitetų, tačiau gali pateikti labai tikslius programinius ir teminius klasifikavimus. Atnaujintoje 2015 metų versijoje buvo vertinama 1200 aukštojo mokslo institucijų iš 83 šalių. Deja, tik keletas Lietuvos aukštojo mokslo institucijų yra įsitraukusios. Žemiau yra keletas pavyzdžių pagal tematinės sritis ir universitetų, kuriuose studijų kaina žemesnė nei Lietuvoje, reitingas.



5 lentelė. Tyrimų ir tyrimų sąsajų reitingas (1185 universitetai)

Vieta reitinge	Šalis/universitetas	Tyrimai	Žinių perdavimas	Tarptautiškumas	Regioninis įsitraukimas
1	Olandija/ University Amsterdam	1A, 2A, 3A, 4A	B	A	A
2	University Pierre & Marie Curie	1A, 2A, 3A, 4A	B	A	A
4	Utrecht University	1A, 2A, 3A, 4A	B	A	A

A Labai gerai, B Gerai, C Vidutiniškai, D Žemiau vidurkio, E Silpnai, - Nėra duomenų, x Netaikoma

Tyrimai 1 Citavimo dažnis, 2 Absoliutus tyrimų publikacijų skaičius, 3 Tyrimų publikacijų skaičius, 4 Aukščiausiai įvertintos, cituojamos publikacijos

Žinių perdavimas Bendros publikacijos su industrija

Tarptautiškumas Tarptautinės jungtinės publikacijos

Regioninis įsitraukimas Regioninės jungtinės publikacijos

6 lentelė. Mokslo ir technologijų universitetų reitingai institucinis vertinimas (231 universitetas)

Vieta reitinge	Šalis/Universitetas	Dėstymas ir mokymasis	Tyrimai	Žinių perdavimas	Tarptautinė orientacija
2	Danija/Technical university Denmark	A	1A, 2A, 3A	1A, 2A	1A, 2A, 3A, 4A
4	Prancūzija/Telecom Paris technical University	A	1B, 2A, 3B	1A, 2A	1A, 2A, 3A, 4A
7	Belgija/University catholique Louvain	A	1A, 2A, 3A	1B, 2B	1-, 2-, 3A, 4A

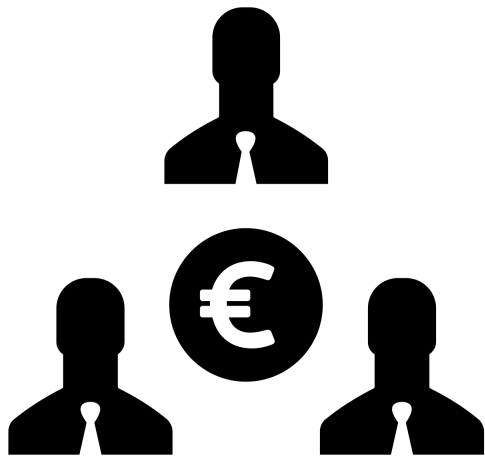
A Labai gerai, B Gerai, C Vidutiniškai, D Žemiau vidurkio, E Silpnai, - Nėra duomenų, x Netaikoma

Tyrimai 1- Citavimo dažnis, 2 Tyrimų publikacijų skaičius, 3 Aukščiausiai įvertintos, cituojamos publikacijos

Žinių perdavimas 1- Bendros publikacijos su industrija, 2 Patentų skaičius, 3 Publikacijos cituojamos patentuose

Tarptautinė orientacija 1- Studentų mobilumas, 2 Tarptautinis akademikų personalas, 3 Tarptautinės jungtinės publikacijos, 4 Tarptautinės doktorantūros

3. Aukštojo mokslo finansavimas



2/3 studentų negali įgyti
studijų užsienyje patirties

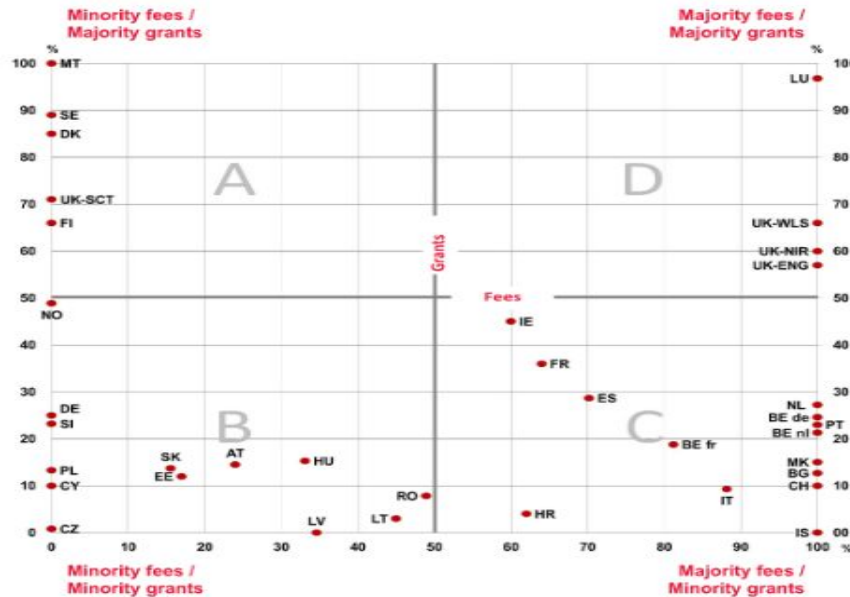
Studijos geriausiuose pasaulio universitetuose yra intensyvios, todėl reikalauja viso studento laiko. Siekiant sėkmingai studijuoti studentas negali dirbti, todėl finansavimas iš išorinių šaltinių yra ypatingai svarbus. Švietimo finansavimas tarp ES šalių narių gaunamas daugiausia iš vyriausybės su kiek mažesne dalimi iš privataus sektoriaus (įskaitant namų ūkiu, įmones, nevyriausybinės organizacijas ir religines institucijas), mažiau šiai skiria tarptautinės organizacijos (tokios kaip Jungtinių Tautų Organizacija ir Pasaulio Bankas) (Eurostat 2017). Bolonijos proceso dokumentai nurodo, kad aukštasis išsilavinimas turėtų būti prieinamas visiems, nepriklausomai nuo jų ekonominės padėties ar socialinės aplinkos. “MOSTA atlikti tyrimai rodo, kad aukštojo mokslo prieinamumas Lietuvoje didėja, tačiau vis dar yra daug klausimų, kuriuos būtina spręsti. (MOSTA 2014) Tik vienas iš 10 studentų remiantis, [Social and Economic Conditions of Student Life in Europe](#) duomenimis, turi su studijomis susijusios patirties. Ataskaitoje pažymima, kad ES programos lietuviams sukuria pagrindines galimybes išvykti studijuoti į užsienyje (80%). Kaip pagrindinę kliūtį išvykti studijuoti į užsienį lietuviai nurodė finansus.

- 66 procentai nurodė per didelę finansinę naštą

3.1. Valstybės dalis

Remiantis [National student fee and support systems in European higher education 2016/17](#) apžvalga didesnė dalis Lietuvoje studijuojančių studentų (55 procentai) nemoka už aukštąjį mokslą, tačiau stipendijos yra suteikiamos vos 3 procentams studentų.

Figure 1: Percentage of fee-payers (2016/17) and percentage of beneficiaries of grants (2015/16) among full-time first cycle students in European countries



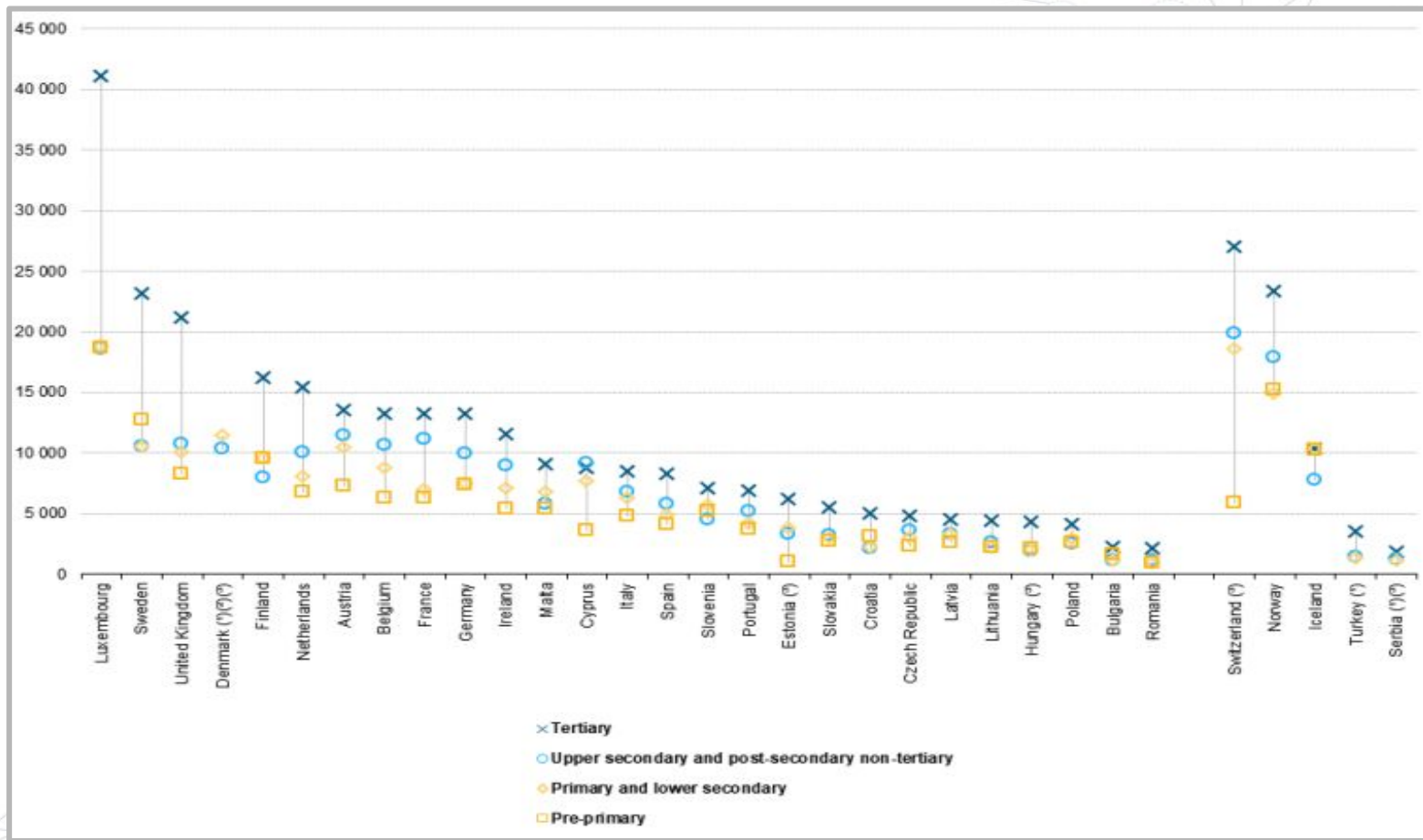
	Grants	Fees		Grants	Fees
BE fr	18.8	81.2	AT	14.5	24.0
BE de	24.6	100	PL	13.3	0.0
BE nl	21.3	100	PT	23.0	100
BG	12.7	100	RO	7.8	48.9
CZ	0.8	0.0	SI	23.2	0.0
DK	85.0	0.0	SK	13.7	15.6
DE	25.0	0.0	FI	66.0	0.0
EE	12.0	17.0	SE	89.0	0.0
IE	45.0	60.0	UK-ENG	57.0	100
EL	0.0	:	UK-WLS	66.0	100
ES	28.7	70.2	UK-NIR	60.0	100
FR	36.0	64.0	UK-SCT	71.0	0.0
HR	4.0	62.0	BA	0.0	:
IT	9.3	88.2	CH	10.0	100
CY	10.0	0.0	IS	0.0	100
LV	0.0	34.6	LI	:	100
LT	3.0	45.0	ME	0.0	:
LU	96.8	100	MK	15.0	100
HU	15.3	33.1	NO	48.9	0.0
MT	100	0.0	RS	0.0	:
NL	27.2	100	TR	10.0	:

Source: Eurydice.

Analizėje atkreipiamas dėmesys, kad Lietuvoje universalias arba poreikiu grįstą paramą gauna tik iki 10 procentų studentų, o gerais mokymosi rezultatais grįstą paramą gauna nuo 10 iki 20 procentų studentų. Lietuvoje taip pat yra skiriama specifinė/stipendija 0,2 procentams studentų, kurie demonstruoja geriausias rezultatus ir patys moka už mokslą. Apibendrinant galima teigti, kad nors didesnė studentų dalis už studijas nemoka (ir tai yra vienas geresnių rodiklių Europoje), stipendijos taip pat nėra suteikiamos. Reikia atkreipti dėmesį, kad nėra jokių paskolos, stipendijų ar dotacijų galimybės siekiant studijuoti užsienyje. [Mobility scorebored Higher education background report \(Eurydice 2017\)](#) taip pat pažymi, kad pakankamas finansavimas yra vienas iš didžiausių mobilumo iššūkių. Lietuva yra tarp 7 ES šalių, kurios mobilumo programoms skiria mažiausiai pinigų (iki 15 procentų). Apskritai “pagal studentų finansinei paramai skirtą dalį nuo visų viešųjų išlaidų esame viena labiausiai atsilikusių šalių ES” (Mosta 2016).

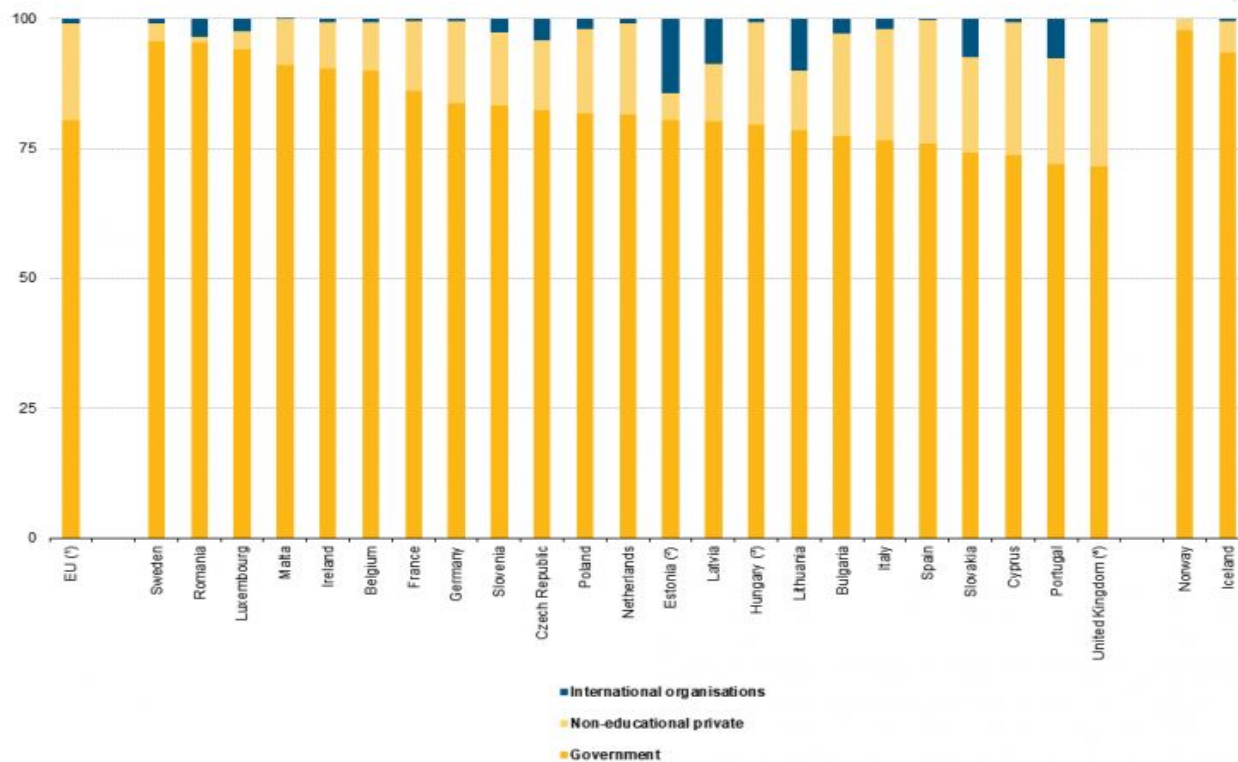
Švietimo įstaigų finansavimas besimokančiajam pagal švietimo lygį parodo, jog aukštajam mokslui Lietuvoje yra skiriama daugiau nei pradiniam ar viduriniam išsilavinimui. Visgi, Lyginant su kitomis ES šalimis, procentaliai Lietuvos asignavimų dalis aukštajam mokslui iš bendro švietimo biudžeto yra kur kas mažesnė.





2 pav. Švietimo įstaigų finansavimo pinigų dalis skiriama besimokančiajam pagal švietimo lygį 2014 metų. Šaltinis: Eurostat 2017

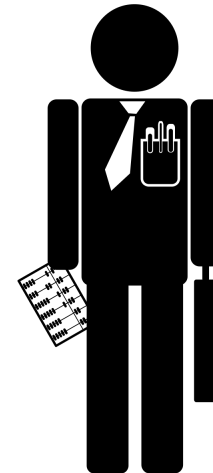
Išlaidų pasiskirstymas švietimui pagal sektorius (viešo, privataus ir tarptautinio) 2014 metai parodė, kad Lietuva atsilieka nuo pirmaujančių, tačiau yra netoli ES vidurkio.



3 pav. Išlaidų pasiskirstymas švietimui pagal sektorius (viešo, privataus ir tarptautinio) 2014 metų. Šaltinis: Eurostat 2017

3.1.1. Verslo dalis

Verslo įsitraukimas į švietimą yra labai svarbus veiksnys, skatinantis ir naujų inovacijų vykdymą, ir pačio mokslo pritaikomumą. Įmonių vertinimas, jog užsienio patirtis yra svarbi, nuo 2006 iki 2013 beveik padvigubėjo iki 67% iš atsakiusių darbdavių ([Erasmus impact study](#)). Lietuvoje verslo įsitraukimas į švietimą yra pakankamai mažas. Pagal [OECD 2014 metų analizę](#) mes atsiliekame nuo visų dalyvaujančių šalių vidurkio ir esame panašiam lygyje, kaip Pietų Korėja ir Rusijos Federacija. Lietuvoje netgi buvo pastebėtas privačių lėšų investavimo sumažėjimas nuo 2008 iki 2014 metų.



3.2. ES Finansavimo politika

Europos komisija, kaip vieną iš prioritetų įvardino ir vis dar įvardina mobilumą tarp valstybių. Erasmus+ projektas apjungia trumpalaikį studentų keliavimą po Europą. Jų tobulinimąsi, kitos kultūros pažinimą. Žmonės, dalyvaujantys Erasmus+ programoje pamini ([Erasmus impact study](#)), kad jų minkštieji įgūdžiai pagerėja. Taip pat 92 % dalyvavusių akademikų pastebi pagerėjusi tarptautiškumą. Tai gali būti ir didesnis bendradarbiavimas su užsienio partneriais, naujų idėjų atsivežimas ar bendrų projektų ateityje kūrimas. Švietimo ministrai Europos aukštojo mokslo erdvės formate nutarė, kad studentų dalis studijuojanti ar besistažuojanti užsienyje turi padidėti iki 20 procentų iki 2020 metų (Europos komisija 2011).

ES sukurtas ERASMUS

- ❖ Studentų mobilumas turi svarbią rolę įgalinant tas pačias ES piliečių teises
- ❖ Mobilumas yra Bolonijos proceso siekinys ir vienas iš instrumentų siekiant plėtoti Europos Aukštojo mokslo erdvę
- ❖ Mobilumas padeda studentams plėtoti įgūdžius reikalingus naujoms idėjoms generuoti, būti kūrybiškiems ir adaptuotiis prie skirtingos kultūros. Taip pat didina jų verslumo įgūdžius (Erasmus impact study)
- ❖ Aukštesnio lygio švietimo studentai, o ypačingai tyrėjai kuria teigiamus atradimus, kurie pasiskleidžia į kitas sritis
- ❖ Išvykstamasis mobilumas yra stabdomas dėl nepakankamų finansų studijuoti ir gyventi svečioje šalyje (turtingesnėje) (Gvetadze 2014)

3.3. Socioekonominės padėties svarba

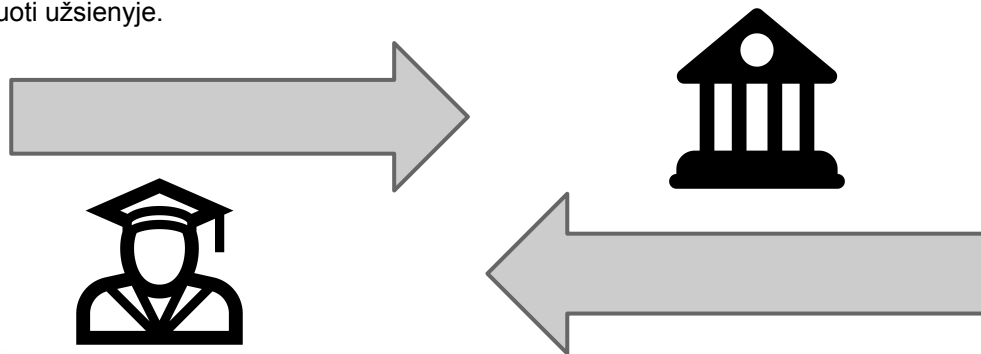
Studijavimas užsienyje reikalauja papildomų išlaidų. Net ir norint išvykti studijuoti pagal ilgą laiką Lietuvoje vykstantį Erasmus+ projektą vistiek reikia papildomų lėšų. [Erasmus impact study](#) (atlikta 2014), kaip vieną iš pagrindinių barjerų apie vykimą į užsienį, vis dar užsimena apie finansinius barjerus. Daugiau nei 50 % nemobilių studentų (kurie nestudijavo užsienyje), kaip galimas nevykimo priežastis įvardino nežinojimą apie papildomus finansinius kaštus ir pačių finansų trūkumą. Taip pat Lietuvoje pagal [MOSTA duomenis](#) yra pastebima problema, jog aukštajame moksle yra daugiau aukštesnio socioekonominio sluoksnio atstovų. Tai sukuria problemą, jog į užsienį išvykti gali būti laikoma prabanga ir prieinama tik žmonėms, kurie turi savo finansinių išteklių. Kadangi iš duomenų matome, jog tarptautinė studijų patirtis didina įsidarbinamumą, tokiu būdu žmonės iš žemesnio socialinio sluoksnio neturi galimybės pasididinti savo galimybes darbo rinkoje. Taip pat tai sukuria kliūtis gambiausiems studentams, kurie neturi finansinių išteklių, gauti geriausią įmanomą išsilavinimą ir valstybei kurti didelę pridėtinę vertę.



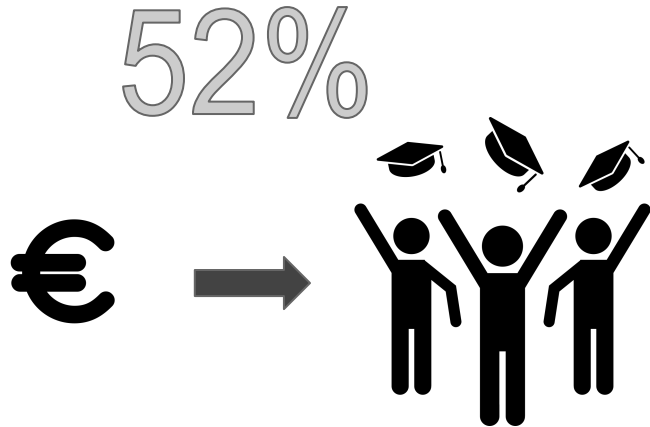
Kai kurios valstybės vykdo studentų išsiuntimo į užsienį programas. Jos vykdomos siekiant aukštąjį išsilavinimą padaryti, kaip galima atviresnį skirtingoms socioekonominėms grupėms. Puikus pavyzdys yra Danija, kuri nediferencijuoja stipendijos gavėjų - skiria ir Danijos ir užsienio aukštosiose mokyklose studijuojantiems. Pirmoji stipendija yra skiriama danams, kurie studijuoja Danijos aukštosiose mokyklose. Antroji yra skiriama Danijos piliečiams studijuojantiems užsienyje. Per metus abiejų tipų stipendijomis yra remiama apie 486000 studentų ([State Educational Grant and Loan Scheme](#), [Studies abroad](#)). Tai sudaro apytiksliai 1 procentą bendro vidaus produkto. Panašų studentų rėmimo modelį turi ir Liuksemburgas. Jis skiria bendrą stipendiją pragyvenimui savo studentams, taip sukuriant lygias galimybes visiems. Tuo tarpu airiai skiria stipendijas pirmos pakopos studentams, kurių studijos trunka bent du metus Airijos ar kitos ES šalies aukštojo mokslo institucijose ([Higher Education Authority](#)). Kandidatas turi įrodyti, kad jam tos paramos reikia. [Europos komisijos duomenimis](#) rytų Europoje viena pagrindinių išvažiavimo studijuoti priežasčių (atsakė 68% apklaustųjų) yra tai, jog yra įmanoma gauti finansavimą studijoms. Tai gali būti dėl to, jog norint išvažiuoti iš socioekonomiškai silpnesnių Europos valstybių į turtingesnes Vakarų Europos valstybes reikalauja daugiau finansinių išteklių nei tai darant iš kitos pusės.

4. Egzistuojančios studentų siuntimo į užsienį ir gražininimo praktikos

Europos sąjungos valstybės narės turi tarpusavio įsipareigojimų, kuriuos švietimo ministrai tvirtinosi Bolonijos susitikimų metu. Pirmiausia, vienas iš tokių susitarimų buvo tarptautinis judumas, kuris yra vienas iš esminių Bolonijos proceso dalių (Teichler, 2012). Šitas susitarimas yra būdas mažinti aukštojo mokslo erdvę, kurioje sienos turėtų neegzistuoti, plėsti savo piliečių tarptautiškumą ir bendradarbiavimą tarp skirtingų kultūrų ir šalių. Kai kurios šalys turi siunčia savo studentus stažuotis į užsienį jau daug metų, nes nori savo studentams suteikti daugiau tarptautiškumo ir gyvenimo užsienyje patirties. Egiptas jau nuo XX amžiaus pradžios siuntė savo piliečius į švietimo misijas (British Council). Kazachstanas turi programą Bolshak, kuri aktyviai siunčia savo studentus į užsienį įgyti aukštos kvalifikacijos. Nuo 1993 metų jie išsiuntė daugiau nei 10000 studentų. Tai gali būti vienas iš galimų būdų ekonomiškai silpnoms valstybėms skatinti savo mokslinį potencialą ir išugdyti aukštos kvalifikacijos specialistų, kurie valstybei kurtų pridėtinę vertę. Tokios programos, kaip Kazachstano Bolshak yra būdas didinti socialinį kapitalą ir mokslinį potencialą per daug neinvestuojant į savo infrastruktūros sukūrimą ir išlaikymą, taip pat sukuriant savo gyventojams finansinius svertus, kurie leistų išvykti ir studijuoti užsienyje.



Ar skirti stipendijas vykti studijuoti į užsienį yra pakankamai paplitusi praktika? Pagal vienus duomenis skaičiuojama, kad nacionalines stipendijas skiria apie 52 procentai pasaulio šalių ([Britų tarybos](#)). 2001 buvo 2.1 milijono žmonių išvykę studijuoti į užsienį, 2010 - 4.1 milijono. Skaičiuojama, kad 2025 metais pasaulyje 7.2 milijonai žmonių bus studijavę užsienyje (British Council).



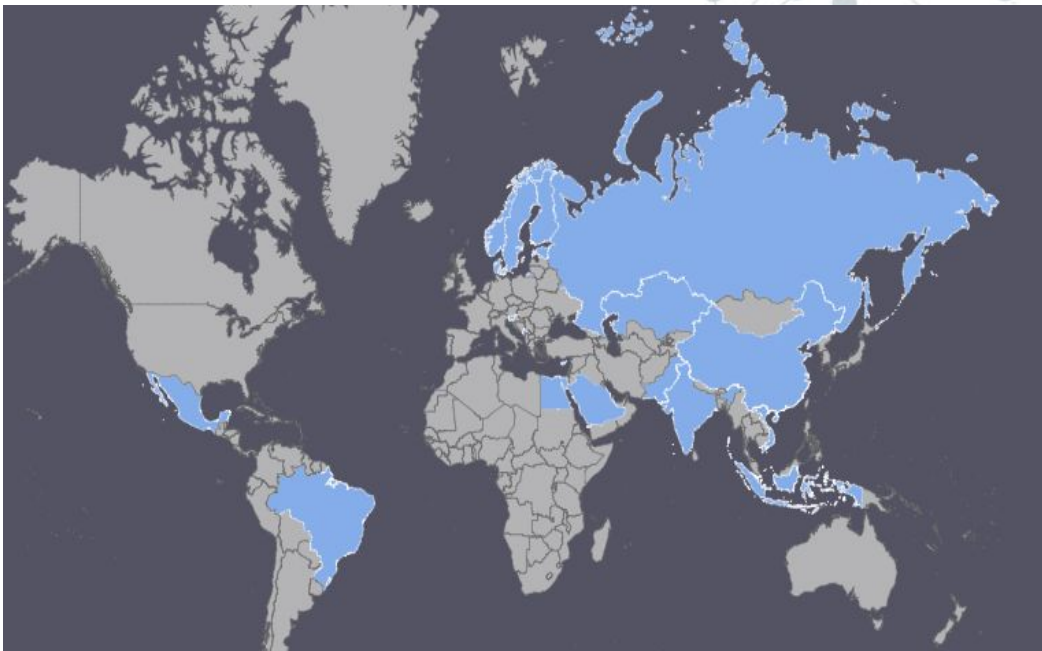
7.2 milijono žmonių turi studijų užsienyje patirties

Pasaulio valstybių procentas, turintis stipendijas studijuojantiems užsienyje

4.1. Kriterijai, norintiems gauti stipendijas

Siųsdama studentą į užsienį valstybė tikisi gauti didelę grąžą po jo grįžimo. Grąža įvardijama kaip žmogiškasis kapitalas, tinklai ir pats specialistas, kuris gali būti paruoštas pagal specifinį mokymąsi, mokslą ar studijuoti labai kokybiškoje aukštojoje mokykloje, kuri suteikia išskirtinį išsilavinimą. Norint turėti savo modelį stipendijų modeliui siuntimui į užsienį, svarbu suprasti ir žinoti užsienio valstybių patirtis.

[Britų tarybos](#) atliktoje apklausoje pažymima, jog dažniausiai stipendijos yra sukuriamos, nes nacionalionis šalių švietimo lygis negaliantiepti pasaulinių tendencijų arba aukštųjų mokyklų lygis yra žemas. Tuo tarpupat šalies ekonominis augimas būna pakankamai didelis, kad būtų galima išsiųsti kvalifikuotus kandidatus įgyti išsilavinimą iš užsienio universitetų (British council 2014).



Valstybės	Kam skiriama stipendija	Įsipareigojimas grįžti po studijų	Prioritetinės sritys	Papildomi kriterijai	Baudos už nevykdomus įsipareigojimus
Brazilija	Visos pakopos	Tiek laiko, kuriam buvo skirta stipendija	Identifikuoti 200 tinkamų universitetų	-	-
Danija	Visos pakopos	Jokio	Turi būti patvirtinta “Fast Track” (valstybės prioritetinių programų sąrašė)	Atskiros pinigų sumos jei studijuojama Skandinavijoje kitose šalyse	-
Egiptas	Doktorantūra	Grįžti ir dirbti dvigubai studijuoto laiko	-	-	Grąžinti visą sumą
Estija	Magistrantūra, Doktorantūra	3 metai	Pripažinti universitetai	-	Grąžinti pusę sumos
Indija	Magistrantūra, Doktorantūra	5 metai	Išskirtos 5 sritys	Duodama tik kai kuriuose regionuose ir kai kurioms gentims	-



Indonezija	Magistrantūra, Doktorantūra	Privaloma grįžti, bet neapibrėžta, kuriam laikotarpiui	Universitetai pagal tris reitingų kategorijas (1. iki 500-osios vietos, 2. 501 - 1000 3. 1001 -1500)	-	Grąžinti visą sumą
Juodkalnija	Magistrantūra	Tiek laiko, kuriam buvo skirta stipendija	Visos sritys išskyrus menas	Rekomenduoja ma turėti sutartį su įmone, kurioje įsidarbins grįžus	-
Kazachstanas	Magistrantūra, Doktorantūra	5 metai	Komisija nustatytas rekomenduojamų universitetų sąrašas	Psichologinis testas	Areštuojamas laidootojų turtas
Kinija	Visos pakopos	2 metai	Valstybės identifikuotos prioritetinės sritys	-	Grąžinti visus pinigus
Kipras	Bakalauras, Magistrantūra	Nėra	Universitetas valstybės patvirtintame sąraše	-	-



Liuksemburgas	Visos pakopos	Nėra	Nėra	Nėra	
Meksika	Magistrantūra, Doktorantūra	-	Prioritetas studentams, top 100 universitetuose. Visos sritys išskyrus mediciną, odontologiją, veterinariją	-	Akademinio tinkamumo testus atlieka
Norvegija	Visos pakopos	Jokio įsipareigojimo	Bet kur	-	Nėra
Pakistanas	Magistrantūra, Doktorantūra	5 metai	Prioritetas inžinieriams ir mokslininkams prestižiniuose užsienio universitetuose, pagal priimančios šalies rekomendaciją	Turi būti mokęsi 16 metų.	-
Rusija	Visos pakopos	3 metai	Visos sritys	-	Grąžinti dvigubai suteiktos
Suomija	Visos pakopos	Nėra įsipareigojimo	Visos sritys	-	Nėra



Slovėnija	Bakalauras, Magistrantūra	Dirbti Slovėnijoje tiek laiko, kiek buvo mokama stipendija	Kvietimuose nurodomos specifinės studijų sritys.	-	Sumokėti visą sumą
Švedija	Visos pakopos	Nėra įsipareigojimo	Visos sritys	-	Nėra jokių baudų
Sauda Arabija	Visos pakopos	Nėra įsipareigojimo	Specialios komisijos nustatytos prioritėtinės specialybės	Moterims leidžiama tik jeigu studijų metu jas lydės vyras(partneris/brolis)	
Vietnamas	Visos pakopos	Dvigubai ilgesnis nei studijų laikotarpis	3 krypčių komisijų nustatytų specialybių: 1) gamtos ir technologijų mokslų 2) socialinių ir humanitarinių mokslų, 3) medicinos ir farmacijos mokslų		



4.2. Šalių Atvejo analizė

Europos šalys yra pasirinktos atvejo analizei dėl:

- Didesnių kultūrinių panašumų
- Maždaug pusė ES narių skiria tokias stipendijas
- Panašių švietimo sistemų

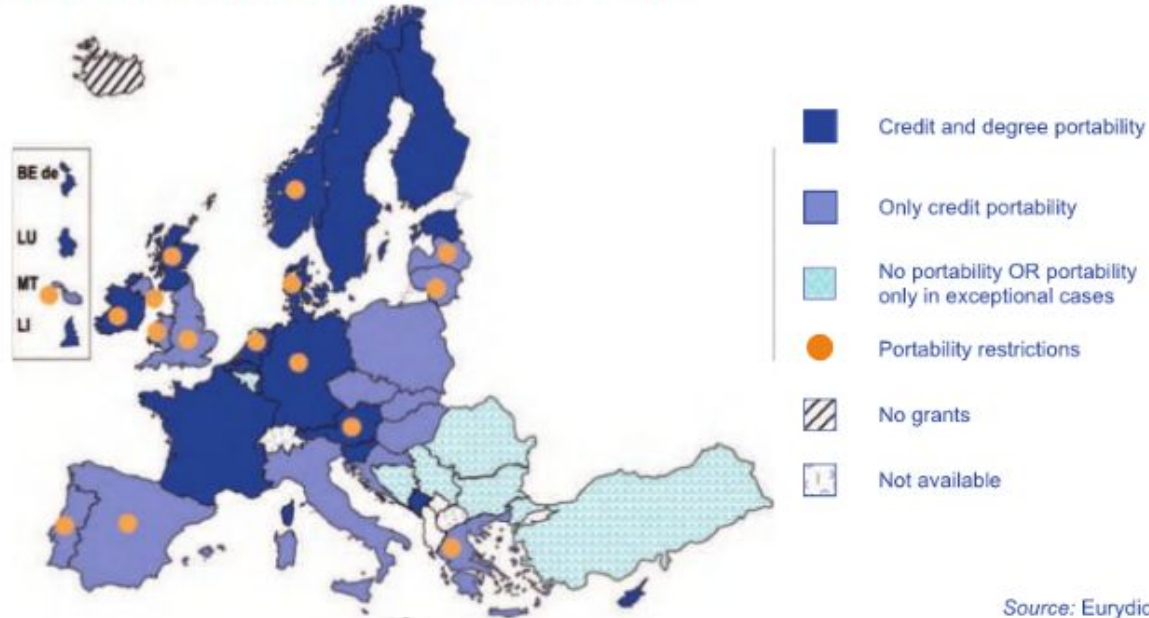
Analizėje pateikiamos šalys, kurios skiria valstybines stipendijas, pagal nacionalines aukštojo mokslo prerogatyvas. Šalys, kurios turi dvišalius tarpvyriausybinius susitarimus ir keičiasi studentais tarp valstybių, kurios skiria stipendija dėl tarpvalstybinių daugiašalių susitarimų nėra įtraukiamos. Kai kurios šalys neturėjo informacijos anglų kalba, dėl to į atvejo analizę nebuvo galimybės jų įtraukti.

Žemėlapis apačioje (4 pav.) indikuoja šalis kurios skiria paramą savo studentams studijuoti užsienyje. Stipendijos gali būti skirstomos į du tipus:

- **Kreditų mobilumas** - maždaug pusė šalių skiria stipendijas tik kreditų mobilumui (semestrai ar metams užsienio universitete) mokantis pagal savo universiteto studijų programą
- **Studijų laipsnio mobilumas** - pilna studijų programa užsienio universitete

Stipendijos pilnoms studijoms suteikiamos (ES ir ELPA šalyse): Danijoje, Norvegijoje, Švedijoje, Suomijoje, Estijoje, Jungtinėje Karalystėje (Škotijoje), Airijoje, Prancūzijoje, Juodkalnijoje, Liuksemburge, Šveicarijoje (kiekvienas regionas pagal įstatymą privalo suteikti studijuojančiam stipendiją), Lichtenšteine (gali gauti stipendiją iš Šveicarijos), Slovėnijoje, Kipre, Maltoje.

Figure 3.2: Portability of public grants, 1st and 2nd cycle, 2015/16

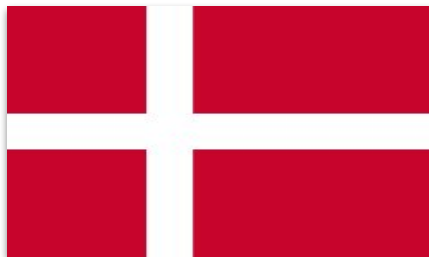


4 pav. Europos šalys, kuriose yra teikiamos stipendijos studijoms užsienyje. Šaltinis: Eurydice

Estija



Danija



Juodkalnija



Kipras



Liuksemburgas



Norvegija



Slovenija



Suomija



Švedija



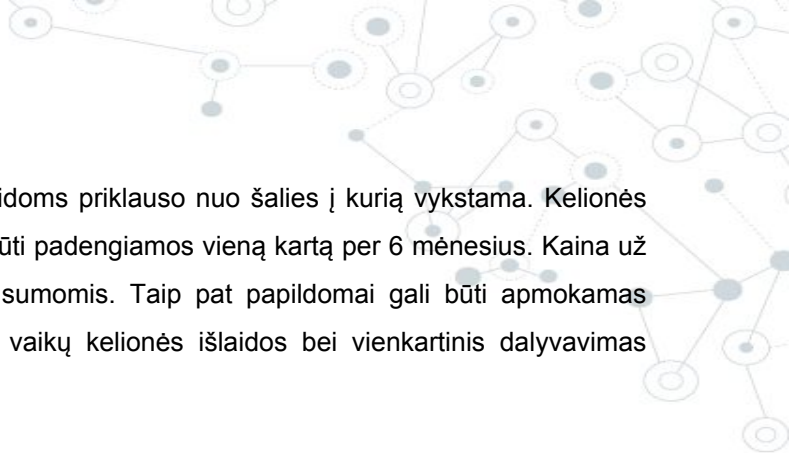
Estija

Kristjan Jaak projektas yra Estijoje veikiančias projektas, kuris teikia stipendijas magistrantams ir doktorantams, kad jie galėtų studijuoti užsienyje. Projekto pagrindinis tikslas yra stiprinti Estijos švietimo tarptautiškumą ir gerinti absolventų įsidarbinamumą.

Programą administruoja Archimedes švietimo agentūra, kuri teikia studentams paramą (Kristjan Jaak stipendijos) kuri yra skirstoma į 3 tipus:

1. Laipsnį suteikiančios studijos užsienyje. Pradedantiems arba tęsiantiems magistro ir doktorantūros studijas į pripažintas studijas užsienyje.
2. Terminuotam studijų periodui užsienyje. Teikiamos magistro ir doktorantūros studijų studentas, kurie nori dalį savo studijų tęsti užsienyje. Gali būti teikiama nuo 1 iki 12 mėnesių studijoms.
3. Trumpalaikiams vizitams. Skiriama vizitams iki 30 dienų. Skirtas magistrantūros, doktorantūros, rezidentūros studijų studentams, taip pat jauniems fakulteto nariams (iki 35 metų).

Remia pilnas ir dalines magistrantūros ir doktorantūros studijas. Stipendijos gavėjas įsipareigoja po 3 metų grįžti ir įsidarbinti į darbo vietą, kurioje yra reikalingas magistro ir doktorantūros išsilavinimas ir kuri yra tiesiogiai susijusi su jo studijuotą dalyku. Taip pat gali būti daroma išimtis, jei studentas dirba užsienyje, bet tokioje srityje, kuri tiesiogiai duoda naudos Estijai. Jei nevykdomi šie įsipareigojimai nevykdomi, privaloma grąžinti pusę stipendijos sumos.



Stipendiją sudaro gyvenimo ir kelionės išlaidas. Tikslī suma, skiriama gyvenimo išlaidoms priklauso nuo šalies į kurią vykstama. Kelionės išlaidos yra apskaičiuojamos pagal atstumą iki kelionės tikslo. Kelionės išlaidos gali būti padengiamos vieną kartą per 6 mėnesius. Kaina už mokslą gali būti padengiama atskirais įrodymais grįstais atvejais ir adekvačiomis sumomis. Taip pat papildomai gali būti apmokamas sveikatos draudimas, gali būti skiriama mėnesinė priemoka už vaikus ir taip pat vaikų kelionės išlaidos bei vienkartinis dalyvavimas konferencijoje.

Norint gauti stipendiją yra reikalavimas, jog studentas jau turi būti priimtas į pripažintą aukštąją mokyklą, taip pat turi kalbėti estiškai tiek, jog galėtų palaikyti pokalbį, nes nėra reikalavimo turėti Estijos pilietybę. 90 dienų po studijų baigimo, studentas, gavęs stipendiją, privalo pateikti visus dokumentus įrodančius studijų baigimą. Baigiamųjų darbų gynimas gali būti pratęstas dviems metams doktorantūros studijoms ir metams magistrantūros studijoms. Baigiamųjų darbų gynimas taip pat gali būti pratęstas, dėl su sveikatos problemomis susijusių priežasčių.

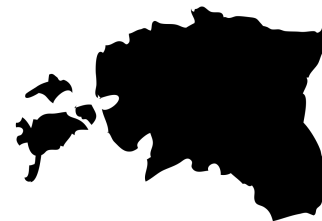
Stipendiją gaunantis studentas įsipareigoja ieškoti darbo pozicijos atitinkančios jo specialybę po studijų ir kvalifikaciją Estijoje trijų metų laikotarpyje ir dirbti vieną rinkimų terminą arba jei dirbama su neterminuotu kontraktu mažiausia 3 metus Estijoje. Jei nepavyksta rasti tinkamos darbo pozicijos, tai kiekvienais metais, gavęs stipendiją asmuo privalo pateikti tai įrodančius dokumentus. Ir dirbantysis įsipareigoja dirbti toje institucijoje tris metus po baigimo net jei jis jau dirbo joje prieš tai.

Yra kelios galimos priežastys, dėl kurių studentas būtų priverstas grąžinti pusę gautos sumos:

1. Ataskaitos nėra parašytos laikui.
2. Studijų ir mokslo rezultatai neatitinka reikalingų pagal oficialų studijų krūvį.
3. Atskleidžiama, jog doktorantas liko Estijoje be Archimedes fondo leidimo studijų laikotarpio metu
 - a. Atskleidžiama, jog suteikta stipendija yra piktnaudžiuojama (iššvaistomos lėšos ne pragyvenimui).
 - b. Jei doktorantūros studijų metu, doktorantūros sutartyje nurodytas privalomas darbo laikotarpis Estijoje ir apie apie tai nepranešta fondui.
4. Kaina už studijas neapmokama jei universitetas, į kurį įstojo studentas, neturi nemokamų vietų.

Komisija įvertina prašymą ir gali nefinansuoti kainų už studijas, finansuoti dalinai arba pilnai finansuoti. Kiekvienais metais studentas taip pat privalo pateikti trumpą laisvos formos ataskaitą, kaip jam sekasi jo studijos ir formalų patvirtinimą, jog jis vis dar studijuoja toje pačioje aukštojo mokslo įstaigoje, kurioje ir pradėjo studijuoti.

Daugiau informacijos: <http://haridus.archimedes.ee/en/kristjan-jaak-scholarships>



Danija

Danijoje yra dviejų tipų stipendijos.

- Žmonėms, kurie yra virš 18 metų ir studijuoja (tai gali būti ir profesinės studijos, ir aukštojo mokslo studijos).
- Studijuojantiems aukštosiose mokyklose.

Danijos vyriausybė skiria paskolas kartu su skiriamomis stipendijoms. Kiekvienais metais iš tokių paskolų ir stipendijų yra remiami apie 486000 žmonių (2015 duomenimis). Vien stipendijoms skiriama suma sudaro 1 % Danijos BVP.

Taip pat skiriama stipendija pilnomis magistro studijoms užsienyje. Stipendijos reikalavimai:

- Ji turi būti patvirtintą pačio fondo arba studentas privalo pateikti prašymą, kad programa būtų įtraukta į fondo sąrašą.
- Turi būti Danijos pilietis arba gyvenantis Danijoje ir turi atitikti nustatytus kriterijus.
- Privalo pateikti atskirus prašymus, stojant į kiekvieną pakopą (t.y. pabaigęs pirmos pakopos studijas privalo, stojant į antrosios pakopos studijas, iš naujo pateikti prašymą.
- Privalo pateikti savo studijų veiklos ataskaitą du kartus per metus.

Jei studentas studijuoja studijas kitoje Skandinavijos šalyje, tai finansavimas gali būti skiriamas visam studijų laikotarpiui ir dar papildomai galima prašyti 12 mėnesių pratęsimo, jei yra poreikis. Jei studijos vyksta kitoje šalyje, o ne vienoje iš Skandinavijos šalių, tai finansavimas gali būti skiriamas tik 4 metams. Labai specifiniais atvejais yra skiriamos stipendijos ilgesniam nei 4 metų laikotarpiui, tik jeigu tos specifinės studijos nėra ruošiamos Danijoje. Taip pat galima gauti specialų apmokėjimą studijoms už mokslą, specifinėms studijoms, kurios nėra ruošiamos Danijoje. Taip pat jei reikia mokėti už mokslą ir studijų kaina yra brangesnė nei studijų kaina tokios pačios studijų programos Danijoje, tai likusią sumą studentas turi pasidengti pats. Dar yra suteikiama galimybė imti paskolą, jei pasirenkamos studijos užsienyje.

Suteikiama stipendija per metus yra truputį daugiau nei 10000 eurų per metus (atitinka stipendiją, kurią skiria studijuojantiems Danijoje). Didesnė stipendija nei likusiems studijuoti Danijoje negali būti suteikiama išskyrus anksčiau paminėtus išskirtinius atvejus. Nėra jokių oficialių reikalavimų grįžti į šalį ir atidirbti tam tikrą laiką.

Daugiau informacijos: <http://www.su.dk/english/studies-abroad/>



Juodkalnija

Juodkalnijoje 2016 metais buvo sukurta nei Nacionalinė meistriskumo stipendijos ([National Excellence Scholarships](#)). Joje buvo skiriamos keliu tipu stipendijos:

1. Pilnoms magistro studijoms užsienyje pripažintose aukštosiose mokyklose
2. Doktorantūros studijoms Juodkalnijoje su galimybe išvykti daryti tyrimus į užsienį
3. Tyrėjams, dirbantiems Juodkalnijoje, kurie nori iškeliauti atlikti tyrimus į pripažintus tyrimų centrus užsienyje.

Suteikia stipendijas pilnoms arba dalinai remia (dalinai turima omenyje, jog studentas jau gali būti įstojęs į užsienio universitetą ir jam padengti antruosius metus) studentus, studijuojančius užsienyje. Bazinė suteikiama suma yra 6000 eurų per metus ir ji gali kisti atitinkamai nuo to į kokią šalį yra važiuojama (koeficientai yra nustatomi atsižvelgiant į Marijos Sklodovskajos-Kiuri fondo šalių koeficientus). Viso fondo dydis siekia 370000 eurų per metus (2016). Į šitas stipendijas gali pretenduoti studentai stojantys į gamtos, technologinius, matematikos, socialinius ir humanitarinius mokslus. Reikalavimai norintiems gauti stipendiją:

- Turi būti Juodkalnijos pilietis.
- Būti iki 35 metų amžiaus.
- Priimtas studijuoti į pripažintą universitetą užsienyje.
- Pasiruošęs grįžti ir dirbti į Juodkalniją periodui, kuris yra lygus skirtos stipendijos laikotarpiui, po to kai baige studijas ir įgija mokslinį laipsnį.

Yra rekomenduojama prieš pradėdant studijas susisiekti su įmone, kurioje grįžus bus įsidarbinama. Atrenkant ar universitetas yra aukšto reitingo siūloma remtis u-rank ir u-multirank puslapiais, taip pat THE universitetų reitingu. Taip pat yra reikalavimas po kiekvieno semestro pateikti ataskaitą apie savo studijų progresą.

Daugiau informacijos: https://www.heric.me/sites/heric.me/files/call_for_applications_national_excellence_scholarships_2016.pdf



Kipras

Kipras remia studentus stipendijomis bakalauro ir magistro studijoms užsienyje. Skiriama suma bakalauro studijoms yra 3000 eurų, o magistro 4000 eurų per metus. Magistro studijoms 1500 eurų yra skiriama pasirašant sutartį, kita dalis -1500 eurų skiriama baigus studijas, paskutinė dalis - 1000 eurų skiriama po diplomo pristatymo. Tarpiniai reikalavimai yra formuluojami metams. Studentas privalo turėti patenkinamus pažymius ir pristatyti dokumentus, patvirtinančius, jog yra užregistruotas antriems metams. Trečiasis studijų metais stipendija mokama tik jei visos studijos iki trečiųjų metų yra įvykdytos sėkmingai ir nors vienas iš tėvų yra miręs per studento studijas.

Reikalavimai gauti stipendiją:

- Turi būti Kipro pilietis arba Europos Sąjungos narės gyventojas, bent 3 metus gyvenantis Kipre.
- Bakalauro studijų studento amžius negali būti daugiau nei 25 metai, magistro studijų studento amžius negali viršyti 40 metų.
- Studijos turi suteikti mokslinį laipsnį.
- Universitetas turi pateikti į Kipro kokybės vertinimo centro sudarytą sąrašą.

Daugiau informacijos:

[http://www.cyscholarships.gov.cy/mof/ikyk/ikyk.nsf/All/82CD8C5436B9A915C22581920038FB84/\\$file/411_Scholarships_Undergraduate_Postgraduate_2017_-_2018.pdf](http://www.cyscholarships.gov.cy/mof/ikyk/ikyk.nsf/All/82CD8C5436B9A915C22581920038FB84/$file/411_Scholarships_Undergraduate_Postgraduate_2017_-_2018.pdf)



Liuksemburgas

Liuksemburgas teikia stipendijas savo studijuojantiems piliečiams. Stipendijos suma per semestrą siekia 1000 eurų, taip pat yra galimybė gauti ir paramą mobilumui (jei studijuojama užsienio universitete), kurios suma siekia 1225 eurų per semestrą. Papildoma parama suteikiama, jei šeimos pajamos yra mažos. Papildomos paramos suma siekia 1900 eurų, jei tuo pačiu metu šeimoje studiuoja dar vienas šeimos narys, papildomai skiriama 250 eurų. Esant pajamų trūkumui yra galimybė prašyti valstybės teikiamos paskolos - 3250 eurų per semestrą. Taip pat suteikiama dar 3700 eurų, norint susimokėti už studijas.

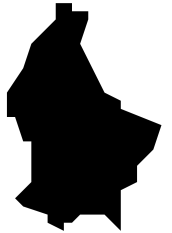
Siekiant stebėti studentų progresą yra renkamos ataskaitos parodančios studijų rezultatus. Pagrindinė ataskaita yra rašoma po dviejų studijų metų.

Liuksemburgo piliečiams yra suteikiama galimybė studijuoti ir profesines rengimo studijas užsienyje ir gauti stipendiją.

Reikalavimai gauti studijų finansavimą:

- Būti Liuksemburgo piliečiu arba Europos sąjungos narės piliečiu gyvenančiu Liuksemburge arba turėti pabėgėlio statusą.
- Būti priimtam studijuoti į pripažintą studijų programą
- Studijos gali būti pilnos arba dalinės

Daugiau informacijos: <http://www.luxembourg.public.lu/en/etudier/etudier-au-luxembourg/aides-financieres/index.html>



Norvegija



Norvegija remia savo studentų pilnas studijas užsienyje. Jie suteikia paramą visų pakopų studijoms. Pasirinktos studijos turi atitikti Norvegijoje suteikiamus laipsnius. [Finansavimas](#) yra trijų tipų:

- a) Pagrindinė pagalba,
- b) Mokslo už studijas kompensavimas,
- c) Kelionės išlaidos.

Finansavimas gali būti skiriamas paskolos forma. Bakalaurams skiriamas finansavimas - 50 % stipendija, 50 % paskola, magistrams ir doktorantams skiriamas finansavimas yra 70 % stipendija ir 30 % paskola.

Skiriamos sumos priklauso nuo studijų pakopos. Bakalauras gali tikėtis gauti nuo 8200 eurų per metus iki 36000 eurų per metus. Magistrams ir doktorantams skiriama stipendija iki 9600 eurų per metus ir bendrai (su paskola) gali gauti iki 36000 eurų per metus. Taip pat studentai gali gauti papildomą sumą padengti išlaidoms už mokslą iki 10500 eurų (neskaitant jau suteikiamų 13000 eurų už studijų finansavimą). Taip pat dar jiems gali būti apmokamas gyvybės draudimas.

Reikalavimai gauti studijų finansavimą:



Reikalavimai gauti studijų finansavimą:

- Būti Norvegijos piliečiu arba turėti leidimą gyventi Norvegijoje
- Turėti išsilaukius bendruosius stojimo reikalavimus
- Būti negavus jokio finansavimo mažiausiai 8 metus
- Turėti ne daugiau nei 60 neįvykdytų kreditų iš buvusio išsilavinimo
- Negali būti virš 65 metų (jei studento amžius iki 45 metų ir jis nėra nieko pabaigęs, tada skiriamas finansavimas yra mažesnis)
- Būt atsiskaičius už visas anksčiau suteiktas paskolas

Nėra jokių oficialių reikalavimų grįžti į šalį ir atidirbti tam tikrą laiką.

Daugiau

informacijos:

<https://www.lanekassen.no/nb-NO/Languages/norwegian-students-abroad/examples-of-funding-/>



Slovėnija

Slovėnijoje teikiamos stipendijos yra bakalaurams ir magistrantams, kurie yra paskelbiami skelbime dėl stipendijų (call for applications). Projektas yra būdas skatinti tarptautinį išsilavinimą (Scholarship Act-1) Jei yra reikalavimas skelbime kartais iš aplikantų yra reikalaujama, kad jie jau turėtų darbą Slovėnijoje arba būti pačiam įsidarbinus (self-employed) Slovėnijoje. Sudaromos galimybės gauti finansavimą sveikatos draudimui.

Skiriama stipendija yra 8400 eurų per metus mokama vieną kartą per metus. Taip pat gali būtų skiriama pinigų suma apmokėti už mokslus (3000 eurų).

Praėjus 3 mėnesiams po studijų baigimo studentas įsipareigoja susirasti darbą Slovėnijoje bent jau tokiam laikotarpiui, kuriam buvo gauta stipendija. Jei dirbama trumpiau nei nustatytas laikotarpis, stipendijos gavėjas privalo grąžinti visą gautą pinigų sumą.

Reikalavimai stipendijos gavėjams:

- Būti Slovėnijos piliečiu
- Būti iki 27 metų amžiaus

Daugiau informacijos:

<http://www.sklad-kadri.si/en/scholarships/stipendije-za-izobrazevanje-v-tujini/stipendije-ad-futura-za-izobrazevanje-v-tujini/>

https://www.uni-lj.si/international_cooperation_and_exchange/scholarships/



Suomija

Suomijoje stipendijas skiria [Kela organizacija](#). Stipendijos yra skiriamos visų pakopų studentams. Skiriama 250 eurų per mėnesį. Taip pat yra galimybė gauti paskolą iš banko (su galimybe, kad 40% vėliau kompensuos pati valstybė, jei studijos bus baigtos nustatytu laikui ir studentas neturės galimybių susimokėti visos paskolos). Kai studijos vykdomos užsienyje Suomijos valstybė skiria papildomai 800 eurų per mėnesį. Yra galimybė gauti finansavimą buto nuomos išlaidoms (210 eurų per mėnesį). Per metus stipendija yra mokama tik už 9 mėnesius arba dar yra mokama semestrais ir tokiu atveju skiriamas finansavimas už 5 mėnesius. Skiriamas tokiam periodu, koks yra studijų laikotarpis. 2016 metais buvo skirta virš 80000 stipendijų mokslams Suomijoje (į tą patį skaičių patenka ir stipendijos tiems, kurie lieka studijuoti Suomijoje ir studijuojantys užsienyje).

Reikalavimai stipendijoms:

- Turi būti Suomijos pilietis
- Būti virš 17 metų.
- Gerai mokytis.

Daugiau informacijos čia:

http://www.kela.fi/documents/10180/578772/Esite_STUDYING_Kela.pdf/583949f8-f126-4820-8e82-e98eb8a8fd7d



Švedija

Švedijoje yra skiriamos studijų stipendijos ir studijų paskolos. Stipendija skiriama visų pakopų studentams. Žmonėms iki 20 metų, jei jie mokosi vidurinėse mokyklose, nereikia gražinti paimtos paskolos už studijas. Taip pat yra galimybė gauti stipendijas ir paskolas kalbų kursams. Teikiama stipendija yra 73 eurai per savaitę. Studentai gali pasiimti paskolą 183 eurus už savaitę bei papildomus 57 eurus, jei studijuojama užsienyje. Taip per savaitę galima gauti 313 eurų, jei studijuojama užsienyje. Reikalavimo po studijų grįžti atgal į Švediją nėra. Paskola turi būti gražinama per 25 metus.

Reikalavimai, norint gauti stipendijas:

- Turi būti gyvenę Švedijoje du metus iš eilės ir penkis metus prieš prasidedant studijoms
- Aukštoji mokykla turi būti patvirtinta stipendijų komisijos arba Švedijos aukštojo mokslo Tarybos
- Studijos turi baigtis egzaminu arba suteikti mokslinį laipsnį
- Studentas jau turi būti priimtas studijuoti
- Studentas turi būti pabaigęs visas prieš tai buvusias studijas už kurias jau gavo stipendijas arba paskolas
- Būti ne vyresniu/ia nei 57 metų amžiaus
- Būti Švedijos piliečiu (yra išskirtinių atvejų)

Daugiau informacijos:

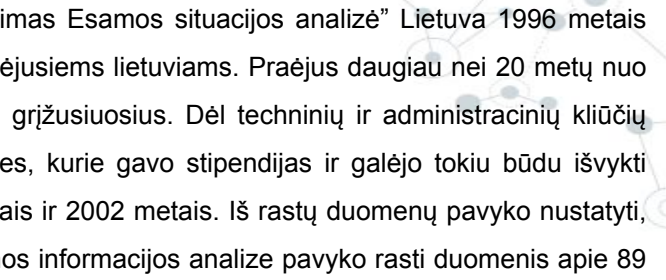
<http://www.csn.se/en/2.1034/2.1036>



Sunkumai, siekiant susigrąžinti studentus

Europoje Sąjungoje, dėl skirtingų šalių narių ekonominio lygio kai kuriose valstybėse yra pastebimas protų nutekėjimo fenomenas. Daug išsilavinusių ES piliečių, siekdami geresnio gyvenimo, išsilavinimo, keliasi gyventi į kitas valstybes. Toks protų nutekėjimas valstybėms yra labai skaudus tiek ekonomiškai, tiek socialiai. Valstybės naudoja įvairias priemones, siekiant stabdyti vykstantį protų nutekėjimą. Siunčiant studentą mokytis į užsienį, išsilavinimui įgyti yra labai rizikuojama jo netekti visam laikui. Kokios priežastys skatina pasilikti užsienio šalyje? Remiantis tyrimu (Santiago etc, 2008) daugiausia įtakos turintys veiksniai - yra sugebėjimas prisitaikyti prie naujos valstybės, darbo rinkos situacija ir šeimos ryšys. Studijų absolventui adaptacija svetur gali būti labai lengva, jei šalis yra ekonomiškai stipri, o buvęs studentas turi galimybes dirbti pagal savo specialybę. Integracijos sėkmė priklauso ir absolvento šeimos ryšių stiprumo (kuo stipresnis ryšys, tuo mažesnė tikimybė, kad žmogus liks svetimose šalyje) (Dodani, 2015). Sugebėjimas prisitaikyti prie naujos valstybės gali reikšti ir greitai naujos kalbos ir naujų įgūdžių įgijimas.





Kaip minima leidinyje “Išvykstančių studijuoti į užsienį finansavimo modelio parengimas Esamos situacijos analizė” Lietuva 1996 metais skyrė stipendijas studijoms užsienyje. Stipendijas buvo skiriamos ir jau studijas pradėjusiems lietuviams. Praėjus daugiau nei 20 metų nuo šių stipendijų sukūrimo ir 2003 metais užsibaigus finansavimui galime suskaičiuoti grįžusiuosius. Dėl techninių ir administracinių kliūčių nebuvo įmanoma rasti visų duomenų apie vykusius posėdžius, nutarimus ir žmones, kurie gavo stipendijas ir galėjo tokiu būdu išvykti studijuoti į užsienį. Buvo išanalizuota informacija apie įvykusius posėdžius 1997 metais ir 2002 metais. Iš rastų duomenų pavyko nustatyti, jog 115 studentų buvo paremti vienokia ar kitokia forma. Naudojantis viešai prieinamos informacijos analize pavyko rasti duomenis apie 89 studentus iš kurių apie 70% grįžo į Lietuvą. Remiantis šiais skaičiais galime teigti, kad ši ilgalaikė valstybės investicija pasiteisino. Platesnė informacija pateikiama atskirame dokumente, prie projekto gairių.

Valstybės, susiduriančios su protų nutekėjimo problema ieško įvairiausių būdų, kaip tai stabdyti protų nutekėjimą. Didžioji dalis (55 procentai) skiriamų nacionalinių stipendijų įpareigoja studentus grįžti į savo gimtąją šalį (British Council), taip stengdamiesi kovoti su studentų pasilikimu užsienyje. Siekiama, kad studentas po studijų baigimo grįžtų į savo valstybę ir joje dirbtų keletą metų (Dodani, 2015). Jei studentai nesilaiko sąlygų, jiems taikomos nuobaudos. Tai reiškia, jog jei pasirenkama negrįžti į savo šalį yra skaičiuojamos palūkanos ir atiduodama daugiau nei buvo suteikta valstybės. Taip valstybė nepraranda pinigų ir gali į užsienį išsiųsti kitą studentą stažuotis.

Apibendrinimas

- ⊙ Europoje yra 16 valstybių, kurios turi teikia piliečiams stipendijas studijoms užsienyje
 - Tikslas dėl ko jos tą daro gali būti skirtingas:
 - Ekonomiškai išsivysčiusios valstybės skiria finansavimą visiems savo studentams be išimties ir papildomai prideda prie tų stipendijų pinigų sumą, kuri būtų skirta gyvenimui užsienyje.
 - Šalys susiduriančios su studijų programų problema, stokojančios resursų parengti atitinkamos srities specialistus siunčia juos į užsienį, nes tai yra pigesnis būdas nei steigti tokias programas namuose.
 - Valstybės reaguodamos į rinkos poreikį ar strateginius tikslus siunčia studentus į užsienį į tikslines specialybes.
 - Didžioji dauguma valstybių siunčia studentus į užsienį, nes siekia ugdyti talentus
 - Kai kurios valstybės siunčia studentus, siekdamos didinti šalies tarptautiškumą

Taip pat skiriasi šalių sukurti įsipareigojimai studentams po stipendijos atidavimo laikotarpio.

- Ekonomiškai stipresnėse šalyse, kuriose studentų finansavimas yra dalis viso švietimo ir kurios nemato didelės emigracijos baimės, dažniausia nebūna jokių finansinių ar kitokių įsipareigojimų panaudotus pinigus grąžinti valstybei
- Ekonomiškai silpnesnėse ir mažiau atspariose “protų nutekėjimui” - valstybė reikalauja studentų grįžti ir dirbti gimtojoje šalyje

Šaltiniai

Becker, G. S. (1993). Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education (3rd ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.

Brandenburg, U., Taboadela, O., & Vancea, M. (2015). Mobility Matters: the ERASMUS Impact Study. *International Higher Education*, 0(82). prieiga per internetą: <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/view/8863>

Childress, L. K. (2009). Internationalization plans for higher education institutions. *Journal of Studies in International Education*.

Dodani, S. (2005). Brain drain from developing countries: how can brain drain be converted into wisdom gain? *Journal of the Royal Society of Medicine*, 98(11), 487–491. <https://doi.org/10.1258/jrsm.98.11.487>. ieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1275994/>

Dustmann Christian, Kirchkamp Oliver (2001), The optimal migration duration and activity choice after re-migration, Internetinė prieiga per: <http://www.ucl.ac.uk/~uctpb21/Cpapers/optimalmigrationduration.pdf>

Engberg D., Glover G., Rumbley L. E., (2014) Altbach P. G., *The rationale for sponsoring students to undertake international study: an assessment of national student mobility scholarship programmes*, London, prieiga per internetą: https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/e002_outward_mobility_study_final_v2_web.pdf

Europos komisija (2011), Communication From The commission to the European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee of The Regions. Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems. prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52011DC056>

Eurostat (2017). Educational expenditure statistics. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Educational_expenditure_statistics

Eurydice (2017). Mobility scoreboard, Higher education background report. Prieiga per internetą: https://publications.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/97c912df-b535-11e6-9e3c-01aa75ed71a1/language-en?portal2012documentDetail_WAR_portal2012portlet_source=search

Eurydice (2016/2017). National student fee and support systems in European higher education. <https://publications.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/c53a1fa6-aa5d-11e6-aab7-01aa75ed71a1/language-en>

Gvetadze Salome (2014). Financing the Mobility of Students in European Higher Education. European Investment Fund. Prieiga per: http://www.eif.org/news_centre/publications/eif_wp_21_students.pdf

Hauschildt Kristina, Gwosć Christoph, Netz Nicolai, Mishra Shweta Mishra, Social and Economic Conditions of Student Life in Europe, Internetinė prieiga per: http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EVSynopsisofIndicators.pdf

Kim, J. (1998). Economic analysis of foreign education and students abroad. Journal of Development Economics, 56.

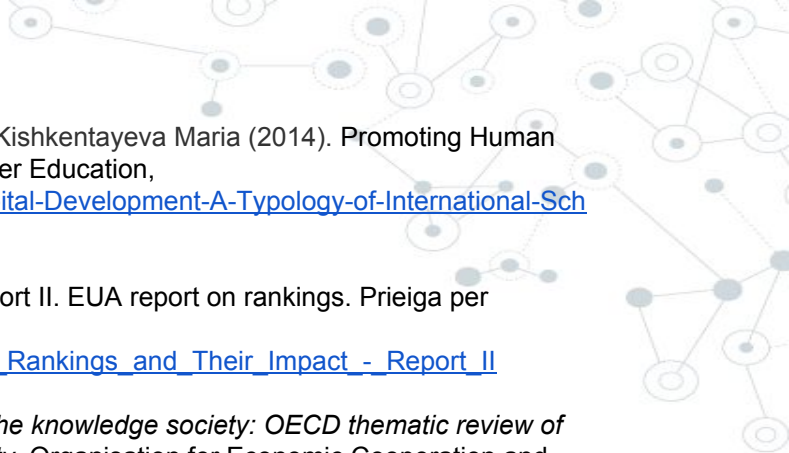
Luijten-Lub, Van der Wende A., M., & Huisman, J. (2005). On cooperation and competition: A comparative analysis of national policies for internationalisation of higher education in seven Western European countries. Journal of Studies in International Education, 9

McMahon, W. W. (2009). Higher learning, greater good: The private and social benefits of higher education. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.

Mosta (2014). Aukštojo mokslo prieinamumas Lietuvoje auga, tačiau ne visiems pakankamai. Prieiga per internetą: <http://mosta.lt/lt/component/content/article/8-naujienos/143-aukstojo-mokslo-prieinamumas-li-tuvoje-auga-taciau-ne-visiems-pakankamai>

Mosta, Lietuvos Mokslo ir Studijų Būklės apžvalga, (2016), Vilnius. Prieiga per internetą: http://www.mosta.lt/images/leidiniai/Lietuvos_mokslo_ir_studiju_bukle_2016.pdf

Mosta (2017), Lietuvos Mokslo, Studijų ir Inovacijų Būklės apžvalga. Vilnius. Prieiga per internetą: <http://www.mosta.lt/images/leidiniai/Bukle-2017.pdf>



Perna Laura W., Orosz Kata, Gopaul Bryan, Jumakulov Zakir, Ashirbekov Adil, Kishkentayeva Maria (2014). Promoting Human Capital Development: A Typology of International Scholarship Programs in Higher Education, <http://www.aera.net/Newsroom/Recent-AERA-Research/Promoting-Human-Capital-Development-A-Typology-of-International-Scholarship-Programs-in-Higher-Education>

Rauhvargers Andrejs (2013). Global University Rankings and Their Impact Report II. EUA report on rankings. Prieiga per internetą: http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/EUA_Global_University_Rankings_and_Their_Impact_-_Report_II

Santiago, P., Tremblay, K., Basri, E., & Arnal, E. (2008). *Tertiary education for the knowledge society: OECD thematic review of tertiary education: synthesis report. Tertiary Education for the Knowledge Society*. Organisation for Economic Cooperation and Development. Prieiga per internetą: <http://www.voced.edu.au/content/ngv20398>

Study in Europe (2017). Compare tuition fees. Prieiga per internetą: <https://www.studyineurope.eu>.

Teichler, U. (2012). International student mobility in Europe in the context of the Bologna process. *Journal of International Education and Leadership*, 2(1), 1–13. <https://doi.org/10.2304/rcie.2012.7.1.34>